

րայի պալատի, ջրմուղի, կոյուղու ու նրա մաքրիչ կառուցվածքների շինարարությունը:

Մեր կողակտիվը հավաստիացնում է ՀԿՊ Կենտկոմին, Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին և Ժողովրդատրհին, որ նա չի խնայի ուժերն

ու էներգիան իր առջև դրված խնդիրները կատարելու համար, որոնք անշափ կարևոր են յոթնամյա պլանով ռեսպուբլիկայում նախագծված վիթխարի կապիտալ աշխատանքներն իրացնելու գործում:

Արտադրության էկոնոմիկա և կազմակերպում

ՆՈՐ ՏԵԽՆԻԿԱՆ ԵՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՐՑԱԴՐՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Գ. ԽՈՐԱՍԱՆՅԱՆ
ԻՆՇԵՆԵՐ

Ինչպես ցույց է տվել մեր երկրի բազմամյա փորձը, աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման և նրա արժեքի իջեցման հիմնական գործոնները հանդիսանում են, առաջին հերթին, աշխատատար պրոցեսների կոմպլեքսային մեքենայացման լայն կիրառումը և հավաքովի երկաթբետոնե կոնստրուկցիաների արմատավորումը:

1-ին աղյուսակում բերվում է ամենից ավելի աշխատատար պրոցեսների կոմպլեքսային մեքենայացման մակարդակը, որն արտահայտված է Հայկ. ՍՍՌ Շինարարության մինիստրության գծով վեցերորդ հնգամյակի տարիներին տարվող աշխատանքների ընդհանուր ծավալի տոկոսներով:

Շինարարության կոմպլեքսային մեքենայացման էֆեկտիվությունը ամենից առաջ արտահայտվում է շենքերի և կառուցումների իրականացման համար անհրաժեշտ աշխատանքային ծախսումները տնտեսելու մեջ:

Իհարկե, միշտ չէ, որ հնարավոր է լինում աշխատանքային ծախսումների տնտեսումը հայտաբերել մեքենայացված եղանակով ու ձեռքով կատարված աշխատանքների միևնույն կոմպլեքսը համեմատելու միջոցով:

Ներկայումս կառույցներում և կառուցվածքներում գերակշռում են աշխատանքների այնպիսի

տեսակներ, որոնք ըստ իրենց բնույթի և ծավալի հնարավոր չէ ձեռքով կատարել: Այսպես, ներ-

Աղյուսակ 1

Աշխատանքների անվանումը	Փաստորեն		Գ լ ա ն		
	1956թ.	1957թ.	1958թ.	1959թ.	1960թ.
Հողային աշխատանքներ	62	65	66	75	72
Քար, ավազ, կոպիճ, խիճ և խարամ բեռնելու ու բեռնաթափելու աշխատանքներ	48	50	64	65	66
Շինարարական կոնստրուկցիաների մոնտաժում	72	75	81	82	84
Բետոնի պատրաստում	52	55	67	70	74
Շաղախի պատրաստում	50	53	68	70	73
Բետոնի փոխադրումն ու դարձումը բետոնային խառնուրդի խտացումով	47	48	49	50	53
Սվաղային աշխատանքներ	—	—	3	10	15
Ներկարարական աշխատանքներ	8	15	25	35	40
Քարի արդյունահանումն ու վերամշակումը քարհանքերում	—	10	20	40	50
Ավազի և կոպիճի արդյունահանումը ավազահանքերում	65	70	79	82	83

կայումս շենքերը մոնտավում են մինչև 7 տոննա կշռող խոշոր էլեմենտային կոնստրուկցիաներից, հիդրոտեխնիկական կառուցվածքները իրականացվում են հողահան մեքենաների, էքսկավատորների, ամբարձիչների, հզոր ինքնաթիռների և այլնի օգնությամբ։ Այնուամենայնիվ, հնարավոր է համեմատել աշխատանքային ծախսումները, երբ մի շարք աշխատանքներ կատարվում են մեքենայացված եղանակով ու ձեռքով, և հաշվել շինարարության մեջ կոմպլեքսային մեքենայացման ընդհանուր մակարդակը բարձրացնելու շնորհիվ աշխատանքի արտադրողականության մեծացման հնարավորությունները։

2-րդ աղյուսակում բերվում են աշխատանքային ծախսումների իջեցման տվյալները մեքենաների կիրառությամբ կատարվող մի շարք աշխատանքների դեմով, համեմատած ձեռքով կատարված այդ նույն աշխատանքների հետ։

խատանքի արտադրողականությունը, յուրաքանչյուր հերթափոխի ընթացքում կատարելով մի քանի տասնյակ բանվորների աշխատանքը։ Տ—107 տիպի միջերկրանի բարձիչների կիրառումը 14 անգամ բարձրացնում է աշխատանքի արտադրողականությունը ձեռքով բեռնելու և բեռնաթափելու համեմատությամբ։ Իսկ բետոնների մեքենայացված պատրաստումը բարձրացնում է աշխատանքի արտադրողականությունը 6,5 անգամ և շաղախներինը՝ 4 անգամ։ Սվաղային և ցեմենտաբարակա աշխատանքների մեքենայացումը թույլ է տալիս բարձրացնել աշխատանքի արտադրողականությունը 2 անգամ և այլն։

Իսկ ինչպիսի՞ն կլինի շինարարական պրոցեսների մեքենայացման մակարդակի ազդեցությունը 1 աղյուսակում բերված տվյալների համաձայն, շինարարության մեջ աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման վրա 6-րդ հըն-

Աղյուսակ 2

Աշխատանքների անվանումը և նշանից կապարձման եղանակները		Չափի միավորը	Մեքենայի միջին հերթափոխային արտադրանքը	Մեքենայի կից աշխատող բանվորների թիվը	Հերթափոխային արտադրանքը մեկ բանվորի համար	Մեքենաների միջին հերթափոխային արտադրանքը մեկ կապարձման համար	Մեքենաների կիրառումը անհատական աշխատանքի վրա	Աշխատանքի արտադրողականության աճը մեքենաների կիրառման դեպքում	Մեքենայի կիրառման հետևանքով ազատվող բանվորների թիվը
1 կատեգորիայի գրունտի մշակումը մինչև 3 մ խորության փոսերակներում 0,25 մ ³ տարողության շերտի ունեցող էքսկավատորով		մ ³	156	3	53	29	9,8 անգամ	26	
նույնը 0,5 մ ³ տարողության շերտիի գետնում		»	336	3	113	62	20,8 անգամ	59	
նույնը ձեռքով		»	—	—	5,4	—	—	—	
Բետոնի պատրաստումը									
ա) առանձին բետոնախառնիչներով		»	30	1,3	23	9	6,5 անգամ	7	
բ) ձեռքով		»	—	—	3,5	—	—	—	
Շաղախների պատրաստումը									
ա) մեքենայացված եղանակով		»	16	1,2	13,4	5	4 անգամ	4	
բ) ձեռքով		»	—	—	3,3	—	—	—	
Սվաղային աշխատանքներ									
ա) մեքենայացված եղանակով		մ ³	—	—	26	2,0	2 անգամ	1	
բ) ձեռքով		»	—	—	13	—	—	—	
Ներկաբարակա աշխատանքներ									
ա) նախաներկումը և ներկումը էլեկտրական ներկապուլսով		»	—	—	190	2	2 անգամ	1	
բ) վրձինով		»	—	—	85	—	—	—	
Նյութերի (ավազի, խիճի, կոպիճի, խարամի և այլնի) բեռնումն ու բեռնաթափումը									
ա) Տ—107 միջերկրանի բարձիչներով		մ ³	175	1	175	14	14 անգամ	13	
բ) ձեռքով		»	—	—	12	—	—	—	

Այսպիսով, 0,25 և 0,5 մ³ տարողությամբ շերտի ունեցող միջերկրանի էքսկավատորների կիրառումը, նայած աշխատանքի պայմաններին, 9,8-ից մինչև 20,8 անգամ բարձրացնում է աշ-

գմայակի տարիների ընթացքում։ Դրա համար օգտվենք ՍՍՄՄ Շինարարության և ճարտարապետության ակադեմիային կից շինարարության էկոնոմիկայի ինստիտուտի տվյալներից, որոնք վե-

րաբերում են 1 մլն. ուրբուլ կապիտալ ներդրումների դիմաց կատարման հնթակա շինարարական-մոնետաժային աշխատանքների ծավալին:

Այդ տվյալների և կապիտալ ներդրումների ծավալների համաձայն, Հայկ. ՍՍՌ Շինարարության մինիստրության գծով 1956 և 1957 թթ. ընթացքում կոմպլեքսային մեքենայացված եղանակով կատարվել են և 1958—1960 թթ. հնթակա են կատարման ներքոհիշյալ աշխատանքները, 3-րդ աղյուսակում նշված ծավալներով:

Աղյուսակ 3
(հազ. խոր. մ-ով)

Աշխատանքների անվանումը	Փաստորեն		Պ ա ն ը		
	1956թ.	1957թ.	1958թ.	1959թ.	1960թ.
Հողային աշխատանքներ	1100	2800	4500	5400	6100
Դարի, ավազի, կոպի- ճի, խիճի ու խա- րամի բեռնման և բեռնաթափման աշ- խատանքներ	1500	2000	2500	3200	3800
Բետոնի պատրաստում նաղախների պատ- րաստում	120	160	192	240	290
Սվաղման աշխա- տանքներ	60	106	150	185	250
Սվաղման աշխա- տանքներ	—	—	38	140	230
Ներկաբարակալ աշ- խատանքներ	40	60	300	420	500

3-րդ աղյուսակի տվյալների համաձայն, 1960 թ. հողային աշխատանքների ծավալը, 1956 թվա-կանի համեմատությամբ, կավելանա 5 մլն. մ³-ով: Այդ ծավալի աշխատանքների մեքենայացումը (աղյուսակ 2) հնարավորություն կտա միջին հաշ-վով 15 անգամ բարձրացնել աշխատանքի արտա-դրողականությունը, տնտեսելով 840 հազ. մարդ-օր: Հետևաբար, նշված ծավալի հողային աշխա-տանքների կոմպլեքսային մեքենայացումը 1960 թվականին, շինարարության գծով ամբողջովին վերցված, աշխատանքի արտադրողականությունը կբարձրացնի 16,8 %-ով, 1956 թվականի համե-մատությամբ: Մյուս տեսակի աշխատանքների գծով կատարված համանման հաշվումները ցույց են տալիս, որ շինարարության մեջ աշխատանքի արտադրողականության աճի գծով 6-րդ հնգամ-յակի պլանով սահմանված առաջադրանքը կա-րող է կատարվել միայն աշխատանքների կոմպ-լեքսային մեքենայացման մակարդակը բարձրաց-նելու հաշվին:

Աշխատանքների մեքենայացման ընդհանուր մակարդակը բարձրացնելու հետ միաժամանակ անհրաժեշտ է իրագործել մի շարք միջոցառում-ներ շինարարության մեջ աշխատանքի արտադրո-ղականության մեքենաների որակը բարելավելու հաշվին մեքենաների կոնստրուկցիաների բարե-լավումը, մեխանիզմների պարկերի կոմպլեկ-տավորումը հզոր և փոքր կարողությամբ մեքենա-ների զուգորդմամբ, տեխնոլոգիական պրոցես-ների ճիշտ կազմակերպումը շինարարական հրա-պարակներում և այլն): Այսպես, շինարարական մեքենաների պարկերի կոմպլեկտավորման գծով կիրառվող միջոցառումները պետք է ուղղված լի-նեն այն բանին, որ նրանք լրացվեն նոր էֆեկ-տավոր, բարձր արտադրողականության մեքե-նաներով, ինչպես նաև այնպիսի փոքր կարողու-թյան մեքենաներով և մեխանիզմներով, որոնք հզոր մեխանիզմներն ազատում են նրանց ոչ հա-տուկ աշխատանքների կատարումից:

Մեքենայացման հնթակա աշխատանքների մեծ ծավալը շինարարական կազմակերպություն-ների ղեկավարներից պահանջում է պարզորոշ և մանրակրկիտ կերպով կազմել այդ աշխատանք-ների կատարման պլանները, խիստ զուգորդե-լով միմյանց հետ լծորդված մեքենաներն ու մե-խանիզմները: Այնտեղ, որտեղ այդ պայմանը պահպանվում է, կոմպլեքսային մեքենայացման բարձր մակարդակ է ձևռ բերվում: Դրա հետ միաժամանակ անհրաժեշտ է բարելավել էքսկա-վատորների, բուլդոզերների, սկրեյպերների օգ-տագործումը և ավելացնել նրանց ծառայության ժամկետները:

Սակայն 1958 թ. առաջին կիսամյակի փորձը ցույց է տալիս, որ շինարարական կազմակերպու-թյունների տրամադրության տակ եղած մեխա-նիզմների պարկը ժամանակի տեսակետից դեռ անբավարար չափով է օգտագործվում:

Աշտարակավոր ամբարձիչներ և այլ հզոր էֆեկտիվ մեքենաներ կիրառելիս, նրանց մաք-սիմալ օգտագործումը հնարավոր է դառնում, երբ երբ նրանք համորեն զուգորդվում են փոքր կարող-ության սարքավորման և մեխանիզմների հետ: Այսպես, աշտարակավոր ամբարձիչները ամենից ավելի էֆեկտիվորեն օգտագործվում են շենքերի պատերն ու ծածկերը կառուցելիս, որից հետո

ներանք դեմոնտաժվում են այլ օբյեկտ տեղափոխելու համար: Իսկ մանր հատավոր և համեմատաբար թեթև բեռների տեղափոխման հետ կապված գործողությունների կատարման համար նպատակահարմար է օգտագործել փոքր կարողության վերահաններ և մեխանիզմներ, օրինակ, այսպես կոչված «լուսամուտի» ամբարձիչներ: Մինչդեռ աշտարակավոր ամբարձիչները մեր կառույցներում օգտագործվում են ցածր էֆեկտիվությամբ:

Աշխատանքային հերթափոխի ընթացքում շատ ժամանակ է վատնվում մեքենաների պարապուրդների վրա կադմակերպատեխնիկական և այլ պատճառներով, որոնք կապված են մեքենայի յուղման, լցավորման և խնամքի հետ: Վատ են օգտագործվում նաև մեքենաների կարողությունները: Այսպես, աշտարակավոր ամբարձիչների բեռնունակությունն օգտագործվում է միջին հաշվով միայն 25 %-ով: Սակավ չեն դեպքերը, երբ աշտարակավոր ամբարձիչը քարային աշխատանքները և հավաքովի երկաթբետոնային կոնստրուկցիաների մոնտաժն ավարտելուց հետո ամիսներով պարապ կանգնում է շինարարական հրապարակում, սպասելով դեմոնտաժման, կամ լավագույն դեպքում, օգտագործվում է մանր հասավոր բեռների փոխադրման համար:

Շինարարության փորձը ցույց է տվել, որ աշտարակավոր ամբարձիչները լավագույն կերպով օգտագործվում են երեք կամ չորս օբյեկտները միաժամանակ խմբային եղանակով սպասարկելու ժամանակ: Այդ դեպքում շինարարական աշխատանքները հոսքային մեթոդով կադմակերպելու շնորհիվ առավելագույն չափով խրտացվում է ամբարձիչի աշխատանքային ժամանակը և գրեթե բացառվում է մոնտաժի համար նյութերի կամ շինվածքների բացակայության պատճառով տեղի ունեցող պարապուրդի հնարավորությունը:

Ռեսպուբլիկայի նախագծային կադմակերպությունները նախագծերի և մասնավորապես, նոր շենքերի գլխավոր պլանների մշակման ժամանակ պետք է անպայման հաշվի առնեն շինարարության մեքենայացումը լավագույն կերպով կադմակերպելու հարցերը:

Դրա հետ միաժամանակ անհրաժեշտ է ստեղծել լավ հագեցված վերանորոգման բազա՝ շինա-

րարական մեքենաների և մեխանիզմների արագ վերանորոգման, շինարարական կարիքների համար պարզ մեխանիզմներ, գույք և ոչ ստանդարտային սարքավորում պատրաստելու համար: Դա կառուցողներին հնարավորություն կտա ավելի հաշողլուծել կոմպլեքսային մեքենայացման հարցերը և ավելի լավ օգտագործել բարձր արտադրողականության հզոր մեխանիզմները: Այդ բոլորի բացակայությունը հանգեցնում է այն բանին, որ ռեսպուբլիկայում շինարարական մեքենաները վատ են օգտագործվում: Այսպես, օրինակ, 1958 թ. առաջին կիսամյակի ընթացքում շինարարական կադմակերպությունների տրամադրության տակ եղած աշտարակավոր ամբարձիչների 13 545 մեքենա-օրերից ընդամենը բանեցված է 10 460 մեքենա-օր:

Պետք է հիշել, որ մեքենաները կարող են իրենց լրիվ կարողությամբ օգտագործվել միայն այն դեպքում, երբ նրանց կառավարում են բարձրորակ, իրենց արհեստը կատարյալ տիրապետող քանվորները: Մեքենայի կառավարումը նրա սպասարկող անձնակազմից պահանջում է իմանալ շինարարական-մոնտաժային աշխատանքների տեխնոլոգիան, մեքենաների կոնստրուկցիան, նրանց վերանորոգումը, բարձր հանրատեխնիկական պատրաստություն: Այդ պատճառով անհրաժեշտ է սիստեմատիկաբար կադմակերպել մեքենավարների, ամբարձիչավարների, մոտորիստների և այլ աշխատողների տեխնիկական մակարդակի ստուգում, օգնել նրանց շինարարական արտադրության նոր, բարդ տեխնիկային տիրապետելու գործում:

Շինարարական մեքենաների արտադրողականության բարձրացման հիմնական ռեզերվ հանդիսանում է նաև նրանց աշխատանքի հերթափոխների թվի ավելացումը: Այսպես, էքսկավատորների, բուլդոզերների, աշտարակավոր և թրթրավոր ամբարձիչների գծով արդեն 1959 թ. պետք է աստիճանաբար անցնեն 1,5—2 հերթափոխային աշխատանքի:

Անբարենպաստ է ռեսպուբլիկայում սվաղային և ներկարարական աշխատանքների կոմպլեքսային մեքենայացման գործը: Առաջին կիսամյակի ընթացքում 823 հազ. մ² ներկարարական աշխատանքներից սովորական մեքենայացված եղանակով կատարվել է միայն 271,0 հազ.

մ² կամ 33 %, իսկ 870 հազ. մ² սվաղալին աշտանքներից սովորական մեքենայացված հղանակով (առանց կոմպլեքսային մեքենայացման) կատարվել է միայն 68 հազ. մ², կամ մոտ 8 %-ը: Մինչդեռ միութենական առաջավոր կազմակերպություններում այդ աշխատանքների կոմպլեքսային մեքենայացման մակարդակը արդեն դիտարկվում է 65 %-ից:

Սվաղալին աշխատանքների մեքենայացման ցածր մակարդակը բացատրվում է նաև գաղթի շաղախը առաստաղին և պատերին քանելու համար հատուկ կառուցված ագրեգատի բացակայությամբ: Այդպիսի ագրեգատ ստեղծելու համար կոնստրուկտորական միտքը պետք է ամենայն կերպ քաջալերել և այդ ագրեգատը ռեսպուբլիկայում ստեղծել, որովհետև սվաղալին գործը շատ աշխատատար է, խիստ ձգձգում է շինարարությունը և թանկացնում նրա արժեքը:

Ռեսպուբլիկայի շինարարության մեջ աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացնելու համար մեծ ռեզերվներ է պարունակում իր մեջ անցումը դեպի խոշոր պանելային շինարարությունը և լարված-ամրանալորված տարածական կոնստրուկցիաների լայն արմատավորումը: Վերջին 3 տարիների ընթացքում Հայաստանի շինարարները ավելի քան 6 անգամ ավելացրել են կառուցադրվող հավաքովի երկաթբետոնի քանակությունը 1 մլն. ռուբլու շինարարական-մոնտաժային աշխատանքների համար: Դրա շնորհիվ հաջողվել է զգալիորեն կրճատել 1 մ³ շինարարական ծավալի կառուցման վրա կատարվող աշխատանքային ծախսումները: Այսպես, եթե 1 մ³ ծավալի բնակարանային շինարարության վրա տեղի ունեցող աշխատանքային ծախսումները 1955 թ. կազմել են 2,04 մարդ-օր, ապա 1957 թ. այդ ծախսումները հավասար են եղել 1,65 մարդ-օր: 1957 թ. ընթացքում Շինարարության մինիստրության գծով աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացել է 10 %-ով: Բնակարանային շինարարության 1,0 մ³ ծավալի վրա սպասվող ծախսերը 1958 թ. կկազմեն 1,45 մարդ-օր:

Սակայն հավաքովի երկաթբետոնի ներդրման համար ձեռք բերված մակարդակով մեր ռեսպուբլիկան խիստ ետ է մնում Սովետական Միության խոշոր քաղաքներից՝ Մոսկվայից, Լենինգրադից, Կիևից, Մինսկից, որտեղ 1,0 մլն ռուբլի շինա-

րարական-մոնտաժային աշխատանքների համար հավաքովի երկաթբետոնի ծավալը հասել է 200 մ³-ի, մեր ռեսպուբլիկայում ձեռք բերված 107 մ³-ի փոխարեն:

Նշված քաղաքներում բնակարանային շինարարության 1,0 մ³ ծավալին ընկնող աշխատանքային ծախսումները չեն գերազանցում 1,0 մարդ-օրից, իսկ առանձին դեպքերում իջնում են մինչև 0,75 մարդ-օր: Հայաստանում այդ պրոցեսների աշխատատարությունը բացատրվում է «Միդիս» տիպի հին շարվածքի կիրառմամբ, որի հետևանքով քարե կոնստրուկցիաների կշիռը շատ զգալի է, իսկ բոլոր շենքերի հավաքելիությունը՝ բավական ցածր: Խոշոր պանելային շինարարություն ծավալելու գործում ետ մնալը բացատրվում է նաև նրանով, որ մինչև այժմ դեռ չկան խոշոր-պանելային շենքերի կառուցման մշակված տիպային նախագծեր: «Հայրենակաղ-նախագիծ» նախագծային ինստիտուտը փորձնական կարգով նախագծում է խոշոր պանելներից բնակելի շենք: Պետք է արագացնել այդ նախագծի համաձայն դետալների մշակումը, լուծել խոշոր պանելներից պատերը պատրաստելու և մոնտաժելու տեխնոլոգիայի հարցերը, ձեռնարկել պանելների արտադրությանը, ինչպես նաև նշված տան կառուցմանը այն հաշվով, որպեսզի այդ փորձի բազայի վրա արդեն 1959 թ. սկսած Նրեվանում կառուցել 20—30 խոշոր պանելային բազմահարկ բնակելի տներ: Խոշոր պանելային շենքերի շինարարությունը թույլ կտա 2 անգամ իջեցնել քարե շենքերի քաշը, բարձրացնել նրանց հավաքելիության ցուցանիշը և ավելի քան 4 անգամ բարձրացնել քարային աշխատանքների արտադրողականությունը:

Մանր բլոկներից միջնորմներ կառուցելու պրակտիկայից հրաժարվելը և «սենյակի» չափի խոշոր պանելային միջնորմների անցնելը խիստ կազդի աշխատանքային ծախսումների ընդհանուր բալանսի վրա: Այսպես, Մոսկվայում հաջողությամբ յուրացվում է երկաթբետոնե կոնստրուկցիաների արտադրությունը անընդհատ գլոցվածքի մեթոդով և արդեն երկրորդ տարին է, ինչ թողարկվում են խոշոր չափի գիպսից պատրաստված գլոցված միջնորմներ, որոնք հսկայական տնտեսական էֆեկտ են տալիս: Այդ մեթոդով 8,5 մ հաստությամբ միջնորմների համար պատ-

րաստված պանեղների յուրաքանչյուր 1 մ² վրա պահանջվում է ծախսել 0,3 մարդ-օր, մինչդեռ նույնպիսի պանեղների պատրաստման համար, ուղղաձիգ կաղապարների մեջ ձուլելու դեպքում պահանջվում է ծախսել 0,88 մարդ-օր: Այդ խոշոր պանելային միջնորմների մոնտաժը շինարարական հրապարակներում 6 անգամ կրճատում է աշխատանքային ծախսումները, մանր տալերից սովորական եղանակով հավաքվող միջնորմների համեմատությամբ:

Միջհարկային ծածկերի համար մեր ռեսպուբլիկայում ներկայումս կիրառվող 6,26×1,20 չափի բազմասնամեջ հավաքովի երկաթբետոնե պանելները ռացիոնալ չեն, քանի որ նրանց մեջ դեռ մեծ է պողպատի և ցեմենտի ծախսը, իսկ կառուցներում այդ համեմատաբար նեղ պանելների մոնտաժի տարածման վրա շատ ժամանակ և բանվորական ուժ է ծախսվում:

№ 9 տրեստի պոլիգոնում (Երևան) տարվում է բնակելի տների միջհարկային ծածկերի 5,8×2,4 մ չափերի երկկորոթյուն ունեցող նոր խոշոր պանելների փորձնական պատրաստումը: Այսպիսի պանելները 1 մ² ծածկի համար պահանջում են 2 անգամ ավելի պակաս մետաղ, բետոն և բանվորական ուժ, քան այժմ կիրառվող բազմասնամեջ պանելները:

Արտադրական շենքերի ծածկերի հավաքովի կոնստրուկցիաներում դեռ թույլ է մեքենայացված ջերմա-և հիդրոմեկուլացնող շերտերի իրագործման գոյություն ունեցող պրոցեսը: Բեռուսական ՍՍՌ № 5 տրեստում մշակվել և փորձարկվել է 3×6 մ չափի կոմպլեքսային հավաքովի լարված ամրամակրոված պանելը՝ տաքացուցիչով, ասֆալտային ձգիչով և մեկ շերտ պերգամինի կպցնումով: Կառույցում այդպիսի պանել տեղադրելուց հետո մնում է իրագործել հիդրոմեկուլիչ գորգի վերին շերտերը, որը ըզգալիորեն բարձրացնում է աշխատանքի արտադրողականությունը փաթեթային տանիքների կառուցման ժամանակ:

Աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացնելու մեծ, դեռ չհայտնաբերված ռեզերվներ կան մեր արդյունաբերական և քաղաքացիական կառույցների յուրաքանչյուր կոնստրուկցիայում: Կոմպլեքսային մեքենայացման և ավտոմատացման լայն կիրառումը, նոր տեխնիկայի արմատավորումը, առկա կարողությունների լրիվ օգտագործումը, շինարարական արտադրության տեխնոլոգիայի և կազմակերպման կատարելագործումը հանդիսանում են շինարարության մեջ աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման վճռական պայմանները:

ՄԱՆՈՂ ԵՎ ՀԱՆՈՂ ԲԱՆՎՈՐՈՒՀԻՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

Է. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Տնտեսագետ

Հայկ. ՍՍՌ բրդեղենի արդյունաբերության բանվորների աշխատանքի արտադրողականության մակարդակի հետ կապված հարցերը քննարկելիս, հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել հիմնական պրոֆեսիաների խտացման աստիճանի վրա: Մասնավորապես, Երևանի բրդյա նուրբ գործվածքների կոմբինատում № 24 և № 32 մանվածք արտադրելիս մանող բանվորուհին սպասարկում է 200 իլիկ: Կոմբինատում աշխատանքի և սարքավորման արտադրողականությունը զգալիորեն ետ է մնում (25—30%-ով ցածր

է հայրենական առաջավոր ձեռնարկությունների արտադրողականության մակարդակից):

Բարձր արագություններով աշխատանքը և առանձին գործողությունների կատարման արագային մեթոդները նպաստում են աշխատանքի արտադրողականության զգալի բարձրացմանը: Այսպես, օրինակ, 1958 թվականի առաջին կեսին № 32 հենքի արտադրության համար առանձին մեքենաների վրա իլիկների արագությունը տատանվում էր 5300 մինչև 6670 պլ/րոպե, իսկ ոլորքը՝ նորմալով նախատեսված 500-ի փոխա-